

OSNOVNA ŠOLA MARKOVCI

Markovci 33 d

2281 Markovci

RAZISKOVALNA NALOGA

UČITELJ NA MODNI PISTI

MAREC, 2014

Avtorice: Jasna Lah

Eva Vajda

Amalija Mlinarič

Mentorici: mag. Aleksandra Čeh

Doroteja Kostanjevec, prof.

ZAHVALA

Velika zahvala velja našima mentoricama za koristne nasvete pri iskanju literature in za strokovno svetovanje in nasvete pri nastanku raziskovalne naloge.

Zahvaljujemo se vsem, predvsem starejšim občanom občine Markovci, babicam in prababicam, ki so pomagali, da je naša raziskovalna naloga dobila smisel in obliko.

POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo si zadale cilj ugotoviti, kako se je obleka učitelja spremenila v zadnjem stoletju. Zanimalo nas je tudi, kaj vse je vplivalo na to. Za to nalogo smo se odločile zato, ker že od začetka šolanja spremljamo različne učiteljice, jih opazujemo, kako se oblačijo in se o tem tudi velikokrat pogovarjamo s sošolci. V nalogi je predstavljen zgodovinski pregled oblačenja učiteljev vse od leta 1900 naprej. Odločile smo se tudi za praktični del naloge, v katerem smo se pogovarjale s štirimi učiteljicami in tako pridobile zanimive podrobnosti o tem, kako so se oblačili učitelji nekoč na naši šoli. S pomočjo fotografij na spletu in v domačih predalih smo lahko povezale teorijo s prakso in tako potrdile dejstvo, da je učitelj res na modni pisti in nekatera neizpodbitna dejstva o oblačenju učiteljev zadnjih 100 let.

Ključne besede: moda, učitelj, modna pista, kultura oblačenja.

ZUSAMMENFASSUNG

Wie hat sich die Kleidung des Lehrers in den letzten Jahrhundert geändert und entwickelt war das Hauptthema unserer Forschungsaufgabe. Welche Einflüsse gab es auf die Entwicklung der Kleidung, war eine von vielen Fragen, mit der wir beschäftigt waren.

Wir haben uns für diese Arbeit entschieden, weil wir schon seit Anfang der Schule mit der Kleidung von Lehrerin beschäftigt sind. Wir beobachten sie, wie und was sie anhaben. Das ist unseres Hauptgespräch unter Schulkameradinen zwischen der Pause.

Die Forschungsaufgabe ist in mehreren Kapitel gegliedert. Wir haben mit der Geschichte der Modeentwicklung des Lehrers seit dem Jahr 1900 begonnen. Das interessanteste Kapitel ist das Kapitel, wo wir vier Personen interviewt haben. Wir haben viele Einzelheiten aus damaliger Zeit, wie sich die Lehrer in der Vergangenheit gekleidet haben, herausgefunden.

Mit der Hilfe von zahlreichen Photos auf verschiedenen Webseiten, wie auch aus unserem Schularchiv, haben wir mehrere Parallelen mit der damaligen Zeit und Heute gezogen. Auf dieser Weise haben wir die Theorie mit Praxis verbunden und zum Erkenntnis gekommen, dass der Lehrer bzw. die Lehrerin wirklich auf die Modepiste stehen. In der Aufgabe sind zahlreiche unbestreitbare Beweise über die Bekleidung des Lehrers in den letzten hundert Jahren erbracht.

Die Schlüsselwörter: die Mode, der Lehrer, die Modepiste, die Bekleidungskultur.

KAZALO

1. UVOD.....	6
2. HIPOTEZE	8
3. UČITELJ NA PISTI SKOZI ČAS.....	9
3.1 ZAČETKI ŠOLSTVA.....	9
3.2 OBVEZNO ŠOLANJE IN PRVE UČITELJICE	9
4. KAJ JE MODA	11
4.1 MODA.....	12
4.2 MODA NEKOČ IN DANES	12
4.3 MODNE SMERNICE V URBANEM IN NEURBANEM OKOLJU	13
4.4 MODNE SMERNICE OBLAČIL UČITELJEV NA ZAČETKU 20. STOLETJA	14
4.5 POVOJNA MODA.....	21
4.6 MODNA 60., 70., 80. IN 90. LETA	22
4.7 OBLEKA UČITELJA DANES	26
5. PRAKTIČNI DEL: INTERVJUJI.....	28
5.1 INTERVJU Z BOŽISLAVO STRELEC.....	28
5.2 POVZETEK INTERVJUJA Z DRAGICO ŽNIDARIČ (UPOKOJENA UČITELJICA)	29
5.3 INTERVJU S KAROLINO PIČERKO.....	29
5.4 POVZETEK INTERVJUJA Z UČITELJICO MARIJO PETEK	30
6. ZAKLJUČEK	32
6.1 KRATEK PREGLED OBLAČENJA UČITELJEV IN UČITELJIC SKOZI ČAS.....	32
6.2 SKLEP	35
7. VIRI IN LITERATURA	37

KAZALO SLIK

Slika 1: (Bidermajerska obleka učiteljice iz Dan pri Sežani iz časa okrog 1890).....	14
Slika 2: Učitelj, začetek 20. stoletja	16
Slika 3: Učitelj na delu 1900	16
Slika 4: Učiteljica in učenec 1900.....	17
Slika 5: učiteljica začetek 20. st.	18
Slika 6: Učitelj v uniformi.....	19
Slika 7: Učiteljica z belo bluzo, dolgim krilom in speto frizuro	20
Slika 8: Povojna obleka učitelja in učiteljice.....	21
Slika 9: Yarrow School Teachers, 1960-61.....	23
Slika 10: 1970 Intermediate Teachers	24
Slika 11: učitelj v osemdesetih letih (teacher-yearbook-40-years-05 1979/1980)	25
Slika 12: Moda učitelja na začetku devetdesetih let).....	26
Slika 13: Učitelj danes.....	27
Slika 14: sodobna učiteljica	27

1. UVOD

V šoli se s prijatelji pogovarjamo o veliko stvareh. Glavni pogovor potekajo o športu, prijateljih, ljubeznih, glasbi in seveda o modi. Pogovor velikokrat nanese tudi o tem, kako se oblačijo naši učitelji. Če nam je kdo še posebej tisti dan všeč ali ne. Prav zato smo se odločile, da raziščemo področje oblačenje učiteljev skozi čas. Naši starši in stari starši nam pripovedujejo o tem, kako so se oblačili v času šolanja in tudi o tem, kako so se oblačili njihovi učitelji. Tudi nekoč so se lepo in modno oblačili, glede na njihove takratne zmožnosti, ki so bile odvisne od družbenega in ekonomskega položaja. Svoj slog so ustvarjali v mejah določenega. Takrat še ni bilo take svobode oblačenja, kot jo poznamo danes. Kje so si lahko včasih učiteljice zamišljale, da bodo nekoč prihajale v šolo v kavbojkah in majčkah brez rokavov.

V naši raziskovalni nalogi smo se osredotočile na obleko učitelja oz. učiteljic za obdobje od 20. stoletja naprej.

Za to nalogo nas je navdihnilo oblačenje naših učiteljev. Lepo oblečen učitelj nas navdihuje, saj menimo, da je pozitivna podoba zelo pomembna. Menimo, da lepa obleka naredi tudi osebo bolj samozavestno, saj se v svoji obleki dobro počuti. Takšen učitelj bolj izžareva in daje pozitiven vtis. Saj vendar vsi poznamo izrek obleka naredi človeka. Seveda pa tako kot zmeraj obstajajo izjeme. So učitelji bolj skromnega videza, vendar zelo dobri in zanimivi govorniki. Se pravi tudi ta rek drži, da izjeme potrjujejo pravila. Raziskovalno nalogo smo razdelile na dva dela in sicer: v praktičnem delu so opisani pojmi moda, učitelj ter opisi oblačenja učiteljev skozi čas s pomočjo še ohranjenih fotografij. V praktičnem delu naloge, pa smo povprašale starejše učiteljice, o izkušnjah oblačenja učiteljev v preteklosti in danes.

V peto poglavje smo dodale tudi naše intervjuje in slike, ki nam jih je posredovala Vera Vogrinec (nekdanja učiteljica OŠ Markovci). Povedala nam je, kako so bili oblečeni ali bolje, kaj so smeli obleči in česa ne. Povedale so nam tudi, kaj menijo o obleki učitelja danes, kaj se jim zdi primerno in kaj ne.

Zadnje poglavje je zaključek, kjer smo povzele ključne ugotovitve, pridobljene z študijem literature, in izvedbo raziskave.

Kot je že bilo rečeno, so v naši raziskovalni nalogi sodelovali štirje anketiranci:

Intervjuje smo opravile same, odgovore potem analizirale s pomočjo opisne metode in jih zapisale.

2. HIPOTEZE

1. Obstajajo precejšnje razlike v stilu oblačenja med učitelji nekoč in danes.
2. Glavni vzroki za razlike v oblačenju učiteljev nekoč in danes so sodoben čas razmišljanja, velika izbira oblačil, svobodomiselnost učiteljev, prilagajanje sodobni kulturi in odprtost učitelja za nove stvari.
3. Splošno razmišljanje ljudi se spreminja skladno s časom.
4. Učitelji niso bili nekoč oblečeni bolj preprosto in skromno v primerjavi z današnjim časom.

3. UČITELJ NA PISTI SKOZI ČAS

3.1 ZAČETKI ŠOLSTVA

Kot vemo segajo začetki šolstva v čas Marije Terezije, ko je leta 1774 uvedla šolsko reformo, s katero je uzakonila splošno šolsko obveznost za vse otroke med 6. in 12. letom, ne glede na spol in socialni status. Priporočljiv pa je bil tudi ponavljalni pouk ob nedeljah za otroke po 12. letu starosti. Z novimi reformami so se ljudje začeli zavedati pomembnega vpliva izobrazbe. Tudi med učitelji, ki so sprva bili samo duhovniki, se je pojavljalo vse več posvetnih učiteljev.

Ustanovljene so bile tri vrste osnovnih šol: preproste podeželske enorazredne trivialke zahtevnejše mestne večrazredne glavne šole in pa vzorčne šole normalke, po katerih bi se naj zgledovale ostale. Ta šolski sistem ni bil najbolj učinkovit zaradi pomanjkanja denarja. Tedanja vrhovna oblast ni namenjala finančnih sredstev šolam. To breme je padlo na pleča krajevnih oblasti.

Leta 1815 je slovensko ozemlje spet pripadalo Avstriji in vse zasluge za napredek slovenska šolstva pripisujemo Valentinu Vodniku, ki je napisal več učbenikov, poučeval in predaval v slovenskem jeziku (Šverc, 2011; Kregar, 2012).

3.2 OBVEZNO ŠOLANJE IN PRVE UČITELJICE

Leta 1869 je avstrijska oblast uvedla obvezno osnovnošolsko obveznost. Povečalo se je tudi število zaposlenih učiteljic. Samo na Štajerskem se je število učiteljic povečalo za 3 odstotke. Od srednjega veka naprej so imele ključno vlogo v poučevanju prav ženske, ki so bile redovnice. Te so poleg duhovnikov skrbele za opismenjevanje slovenskega naroda. Kasneje so lahko bile učiteljice samo neporočene ženske. Kolikor hitro so se omožile, so morale svoj poklic opustiti. Zakon je povzročal spolno diskriminacijo. Ženske so bile slabše plačane za isto delo, ker pač ne vzdržujejo družinskih članov. Morale so se zavezati celibatu in odpovedati družinskemu življenju. Poučevale bi naj le na dekliških šolah oz. tudi fante, vendar le v nižjih razredih (Balkovec, Debevc, 2011).

V času Kraljevine Jugoslavije je cesar Aleksander Karađorđević poenotil šolstvo.

Nekaj določil, ki jih je zakon prinašal:

- osnovna šola od 1. do 4. razreda je postala enotna in obvezna za vse,
- šolarji so lahko po osnovni štiriletni šoli nadaljevali šolanje na nižji gimnaziji, meščanski, strojni ali vajenski šoli,
- na podeželju je bil reden pouk samo v zimskem času,
- obvezen učni jezik je postala srbohrvaščina, slovenščina,
- itd.

Po II. svetovni vojni je šolski sistem postal sestavni del državnega aparata za marksistično prenovo celotne družbe. Komunistem je skrbno pazil na dogajanje v vzgoji in izobraževanju. Dobro so se namreč zavedali, da je to bistveno orodje za vzgojo dobrih in sistemu zvestih državljanov. Glavni poudarek komunističnega režima je bil na izobraževanju kmečke in delavske mladine, pa tudi na vzgoji tehniških strokovnjakov (Šverc, 2011; Kregar, 2012).

V šolstvu je prihajalo do velikega improviziranja in eksperimentiranja. Želeli so, da mladina da mladina razmišlja isto kot partija po načelu več nas je, močnejši smo in odstranitev Cerkev iz šolskega sistema. Šola je bila vse prej kot tolerantna do otrok, katerih starši so bili politični ali idejni nasprotniki tedanjega režima. Nad njimi se jen izvajal pravi ideološki rasizem, bili so preganjeni in zapostavljeni. Tudi učitelji so bili pod hudim pritiskom. Njihova naloga ni bila le dobro poučevanje, ampak tudi uspešnost pri uresničevanju ideoloških ciljev. Ideologijo so hoteli še bolj približati ljudem preko obveznih obšolskih dejavnosti, kot na primer Titova štafeta, mladinske delovne brigade, pionirske igre in odredi. Prav tako so veliko cerkvenih obredov zamenjali s svojimi. Med letom 1958 in 1962 se je končno utrdila obvezna osemletna šola. Ko pa je komunizem začel razpadati, so se v Sloveniji začele velike spremembe, predvsem razmišljanje o odcepitve Slovenije od ostalih jugoslovanskih držav. Po deset dnevni vojni smo Slovenci 25. Junija 1991 le dobili samostojno republiko Slovenijo. (Kregar, 2012)

4. KAJ JE MODA

Pojem je definiran kot (latinsko modus – način, pravilo, mera, meja) pomeni način življenja v določenem času in prostoru. Obvladuje področje navad, oblikovanje prostora, poslušanje določene glasbe, obiske določenih prireditev ... moda nenehno spreminjanje oblike oblačil v duhu in okusu časa, kateremu pripada. Izraz so prvi uporabili Francozi v 17. stoletju (kavalir à la mode).

V ožjem pomenu pa pomeni moda zadnje modne smernice in najnovejši način oblačenja. Moda kot kulturni fenomen sodobnega časa je postala sestavni del življenjskega sloga ljudi. Na njo vplivajo številni dejavniki, od družbenih pojavov, popularne kulture, medijev, svetovne politike, do razvoja v znanosti, tehnologiji in umetnosti (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Moda>).

Tudi pri zgodovini se učimo, da je človek že v prazgodovini iskal načine, da se zavaruje pred različnimi naravnimi pojavi, pomagal si je z vsem, kar je imel pri roki (listje, koža, naravni materiali skratka (Malcolm, 2005).

Učiteljeva podoba in urejenost je na tem nivoju ključnega pomena. Dobro izbrana obleka, v kateri se učitelj dobro počuti, iz njega naredi tisto osebo, ki ji bodo učenci dejansko verjeli, zaupali in se od nje marsikaj naučili. Govorimo o kulturi oblačenja, neke vrste oblačilnem bontonu, ki nas usmerja glede tega, kaj obleči za določeno priložnost. Kateri pa so elementi osebne urejenosti ali osebne sloga, ki nam dajejo tisto potrebno kredibilnost in samozavest? To so oblačila, modni dodatki, frizura, ličila in vonj. Za oblačila je pomembno, da pristajajo naši postavi, našemu barvnemu tipu, našemu načinu življenja. Pomembna je urejenost, da smo čisti, da so naša oblačila čista in zlikana. Ličila pa ženskam dodajo piko na i.

Večina ljudi se v svojem življenju sreča z različnimi priložnostmi, za katera so primerna različna oblačila. Pri učitelju gre za tri ravni oblačenja, s katerimi se srečujejo pri svojem delu in na katere morajo biti pozorni. Prva, najnižja raven so popolnoma neformalne priložnosti in prireditve športnega značaja, kot so športni dnevi. Za take priložnosti se učitelj obleče v športna oblačila in obuvalo. Drugi, že višji nivo oblačenja, zadeva učiteljevo vsakodnevno delo v razredu. Za to raven so primerna dnevna oblačila, ki niso izrazito športna niti izrazito elegantna. Tretji nivo zahteva najbolj formalna ali elegantna oblačila, saj gre za kulturne

prireditve, obiske kulturnih ustanov, proslave, valetu,... Džins ne sodi k temu nivoju oblačenja.

Vsak, ki javno nastopa, se na svoj nastop ustrezno pripravi, si oblikuje vsebino predavanja. Pomisliti mora tudi na svojo zunanjo podobo, da z njo naredi celotno podobo in tako prispeva k kvalitetnejšim predavanjem. Učitelji s svojo mimiko, kot načinom hoje, slogom oblačenja in tonom glasu, posredujejo učencem svoj jaz, svojo avtoriteto. Saj njihova samopodoba odločilno vpliva na komunikacijo z učenci.

Poleg sporočilne vrednosti, ki jo posreduje učitelj s podajanjem snovi, so njegovi verbalni in neverbalni znaki bogat vir dodatnih informacij, ki pripomorejo h kvaliteti odnosov in k izboljšanju učinkovitosti učnega procesa (Didakta, 2013).

4.1 MODA

Móda (latinsko *modus* – način, pravilo, mera) pomeni način življenja v določenem času in prostoru. Obvladuje področje navad, oblikovanje prostora, poslušanje določene glasbe, obiske določenih prireditev. Moda je nenehno spreminjanje oblike oblačil v duhu in okusu časa, kateremu pripada. V ožjem pomenu pa pomeni moda zadnje modne smernice in najnovejši način oblačenja. Moda kot kulturni fenomen sodobnega časa je postala sestavni del življenjskega sloga ljudi. Na njo vplivajo številni dejavniki, od družbenih pojavov, popularne kulture, medijev, svetovne politike, do razvoja v znanosti, tehnologiji in umetnosti.¹ Splošna lastnost mode je kratkotrajnost, saj se nenehno spreminja. Nekateri učitelji bolj drugi manj sledijo modnim smernicam, vendar vsak ima izoblikovan svoj slog in s tem zadovoljuje potrebe po različnosti in drugačnosti.

4.2 MODA NEKOČ IN DANES

Čas, kdaj bi se naj moda prvič pojavila, ni zapisano in bi težko o tem govorili. Vemo le to, da so se antični Grki in Rimljani radi lepo oblačili, da se jim je zdel zunanji videz pomemben. Za današnji čas pa lahko rečemo, da je moda postala muha enodnevnica. Se zelo hitro spreminja. Razlog seveda leži v potrošnji kupcev in v hitrejšem, zaslužku. Včasih so bila oblačila iz

naravnih materialov in so bila dosti bolj vzdržljiva kot danes, saj so jih uporabljale več generacij zaporedoma.

Današnji modni oblikovalci se vračajo nazaj h koreninam, obleke preoblikujejo. Zato lahko rečemo, da moda sledi zgodovini in jo preoblikovano posreduje naprej novim generacijam. Če pogledamo nekaj let nazaj, vidimo, da se je moda precej hitro spreminjala. Zdaj so bile še moderne hlače na zvonec, danes že pajkice iz 80. let ali ozke hlače (Kregar, 2012).

4.3 MODNE SMERNICE V URBANEM IN NEURBANEM OKOLJU

Razlike med mestnim in podeželskim prebivalstvom so bile nekoč bistveno večje. Na podeželju so ženske same izdelovale oblačila za vso družino, predvsem iz naravnih tkanin, tudi volno so same tkale in pletle puloverje za mrzle dni. Obleko so nosili več rodov tako dolgo, dokler ni bila več uporabna. Podeželani so bili zelo skromni, niso imeli denarja za nova oblačila. Zato je bila njihova obleka funkcionalna in udobna. Višji družbeni sloji so sledili modnim muham, gospoda v mestih je bila oblečena tako, kot se je za njihov stan spodobilo.

Še v 20. stoletju so se razlike med mestom in podeželjem ohranjale, niso pa se poglobljale. Podeželsko prebivalstvo je bilo nekako bolj zadržano, niso izstopali, saj niso imeli finančnih sredstev za to. Danes pa posamezniki, sploh pa mladostniki, radi sledijo modnim trendom in pri tem tudi preizkušajo meje dobrega okusa (Kregar, 2012).

4.4 MODNE SMERNICE OBLAČIL UČITELJEV NA ZAČETKU 20. STOLETJA

Ženske, ki so postale učiteljice, so pridobile na ugledu. Bile niso vzor samo učencem, ampak tudi vsem Slovenkam. Bile so izobražene, razgledane in lepo so se oblačile. Bile so urejene in sledile so modnim smernicam, saj so imele svojo plačo, kar jim je dalo svobodo in neodvisnost od moškega. Modne smernice, ki so jih zasledile v modnih revijah in na različnih izobraževanjih so vnesle v svoj zunanji videz. To je bila velika novost za čase, v katerih je veljalo, da je moški nosilec javne podobe svoje žene (Podlogar, 2011).

Slika 1: (Bidermajerska obleka učiteljice iz Dan pri Sežani iz časa okrog 1890)

Vir: www.primorske.si/.../Tako-so-se-pred-sto-leti-oblacili-na-Krasu.aspx

Učitelj je moral biti zgled snage in kreposti oz. kot zapisano leta 1909: »Učitelj pazi na svojo obleko. Varuj se gizdalinstva, pač pa bodi vedno snažno in preprosto oblečen. Skrbno se varuj pokazati kdaj z nesnažnimi čevlji ali z raztrgano obleko, zamazano srajco. Kako more tak učitelj priporočati in učiti snago? Učitelj bodi starim in mladim najlepši zgled snažnosti, rednosti in kreposti; vse ga bode posnemalo (Didakta, 2013).

Ugled učiteljskega poklica je vedno bolj rasel z boljšo izobrazbo in so morali paziti, da s svojim obnašanjem in s svojim zunanjim videzom ne kvarijo pedagoškega stanu. Dobra obleka je pomenila tudi dober zaslužek.

Vendar tudi takrat so bile učiteljeve plače nizke in si niso mogli privoščiti dragih oblek. V 19. in v 20. stoletju je bil poudarek na čistosti, da so imeli skrbno počesane lase, da so bile srajca snažne in zlikane, čevlji zloščeni. Takrat so bili oblečeni v obleke, po navadi temnejše barve, telovnik, suknjič ter v jesenskem in zimskem času tudi plašč. Suknjiča niso smeli sleči. Učitelj je bil oblečen v belo srajco. Srajce so bile različnih krojev. Nosili so srajce z tako imenovanim ruskim ovratnikom, ki ga je krasila kravata, metuljček ali redkeje šal. Obuti so bili v usnjene čevlje. Poleti nižje, pozimi višje. Učitelji so bili skrbno počesani, lahko na prečo, lasje so bili gladko ob glavi, obvezno strogo počesani z obraza. Večina jih je imela tudi brke in brado. Na glavah so imeli klobuk, za slovesne priložnosti tudi cilinder oz. polcilinder in sprehajalno palico v roki.

Za obleko so skrbele njihove žene ali gospodinjske pomočnice.

Slika 2: Učitelj, začetek 20. stoletja

Vir: www.tmakiguchi.org

Slika 3: Učitelj na delu 1900

Vir: www.samemory.sa.gov.au

Ženske učiteljice so bile le redovnice, ki so poučevale dekleta v samostanskih šolah. Redovnicam je pravila oblačenja predpisoval njihov red. Učiteljica ni bila pomembna le v ožjem pedagoškem smislu, pač pa je imela s svojo zunanjo podobo vpliv na širše javno življenje na eni strani in še posebej na vzgojo mladega rodu na drugi. Zato so se v njeni obleki

morale odražati visoke moralne norme. Okrog leta 1900 so bila oblačila učiteljic večinoma črno-bela, veljale so stroge linije, visoko zapete (bele) bluže z dolgimi rokavi in do tal segajoča krila (Kregar, 2012).

Slika 4: Učiteljica in učenec 1900

Vir: <http://www.d.umn.edu/cla/faculty/troufs/Buffalo/PB36.html>

Zaradi enakosti glede oblačenja so po letu 1900 prišli na idejo, da bi uvedli enotno oblačilo – haljo oz. plašč - po zgledu zdravniških halj. Podobne ideje so se v naslednjih desetletjih vedno znova ponavljale, a prav dosledno na vseh šolah se uporaba namenskih, enotnih delovnih halj za učitelje, ni uresničila. So pa na posameznih šolah učitelji in učiteljice v letih pred drugo svetovno vojno in tudi po njej do sredine osemdesetih let 20. stoletja, nosili halje. Haljo so uporabljali predvsem tisti učitelji, ki si zaradi uporabe krede niso hoteli umazati ali uničiti svojih oblačil. Pred vojno so bile halje največkrat črne barve, kasneje pa konfekcijske, v različnih, največkrat temnejših odtenkih: modre, temno rdeče, sive, rjave.

Slika 5: učiteljica začetek 20. st.

Vir: <http://placervillealestategy.com/2012/09/01/school-in-the-late-1800s-and-early-1900s/>

Srednješolski profesorji pa so nosili uniformo, ki je spominjala na vojaško uniformo. Seveda je niso oblekli k vsakdanjemu pouku pač pa so jih oblekli za posebne slovesnosti. Značilnosti uniforme so bile določene z posebnimi predpisi. Začetki takih uniform segajo v drugo polovico 18. stoletja, profesorji pa so jih nosili še nekaj let po prvi svetovni vojni. Za vsako ministrstvo je bila določena druga barva ovratnika in zavihkov na rokavih. Profesorjem je bila dodeljena »Kornblumenblau« ali plavičasto modra barva (Podlogar, 2011, Kagler, 2012).

Slika 6: Učitelj v uniformi

Vir: <http://www.etno-muzej.si/sl/spletne-zbirke/album/joza-kozak>

V naslednjih desetletjih ji prišlo do večje svobode, ki se je kazala v sproščenosti, individualnosti in v svetlejših barvah.

Kasneje so se učiteljice oblačile vedno bolj praktično in udobno. Nehale so nositi steznike in krinoline. Začele so oblačiti krajša krila in do bokov segajoč jopič, tako imenovan kostim, ki ga poznamo tudi danes, predvsem v poslovnem svetu žensk. Zraven je sodila tudi visoko zapeta bluza. Včasih so čez kostim nosile haljo, da bi ga zavarovale pred madeži. Sploh v obdobju krize so večkrat nosile halje, saj je bila obleka tedaj še bolj dragocena. Krila so bila krajša, segala so čez kolena. Pojavili so se tudi vzorci: cvetlični, karirasti ipd. Bluze so ostajale bele. Večkrat lahko zasledimo tudi pletene jopice, pa tudi že puloverje različnih barv. Nosile so svilene nogavice in čevlje z nizko peto. H kostimu so poleti nosile bele kvačkane rokavice, pozimi pa volnene, saj so bile toplejše. Pri učiteljicah nikoli ne zasledimo dekoltejev. Večinoma so oblačila menjala vsakega pol leta. Učiteljice so imele svoje šivilje, ki so jim popravile stara oblačila in sešile nova, če ni bilo denarja so si tudi same znale kaj zašiti. Rečemo lahko, da so bile vedno v koraku z modo. Večinoma so nosile krajše, trajno skodrane

lase. Nakita še vedno ni moč zaslediti, je bil pa pogost klobuk. Sploh ob nedeljah in praznikih. Največ so nosili modre in rdeče halje, spodaj pa kakšen kostim in elegantne čevlje s peto (podlogar, 2011, Kregar, 2012).

Slika 7: Učiteljica z belo bluzo, dolgim krilom in speto frizuro

Vir: <http://www.j31.co.uk/kivpics.htm>

Počasi so prihajala v veljavo tudi tovarniško izdelana oblačila.

Sčasoma so se začela pojavljati obleke svetlejših barv. Kljub temu, da so si oblačila bila zelo podobna, pa vendar lahko opazimo različne detajle, ki izražajo individualnost. Vsaka učiteljica je imela tako krilo kot bluzo izdelano drugače. Govorimo o detajlih, kot na primer razne čipke, vzorčki. Učiteljice so redno spremljale modne smernice. Imele so svoje šivilje, s katerimi so ustvarjale svoj lasten slog. Nove zamisli za svoja oblačila so dobivale tudi na izobraževanjih, kjer so se srečevale z drugimi učiteljicami.

Kot smo že napisale, je bila bela bluzo sestavni del obleke učiteljice. Bluze so bile bogato okrašene z čipko, naborki, volančki. Rokavi so bili široki in nabrani, v zapestju so se pa z robom stisnili. Tudi ta je bil bogato okrašen, zapenjal pa se je z gumbi. Ovratniki so bili

različnih oblik. Krila so bila dolga do tal ali pa do gležnjev. Vsa krila so imela tesno ob telesu oblikovan visok pas, katerega so tudi okraševali razni okraski. Krilo je bilo spodaj zvonasto razširjeno in je prav tako vsebovalo razne dodatke. Ti so bili zelo individualni in dajali pridih drugačnosti, individualnosti.

4.5 POVOJNA MODA

V povojnem času nismo zasledili večjih sprememb v moški modi. Še vedno zaznavamo obleke, ki so bile svetlejših barv. Nosili so tudi telovnike in obvezen del garderobe belo srajco. Hlače so bile ravne, včasih na koncu zožene. Večinoma so nosili tudi kravate, pozimi pa dolge plašče ali jakne. Lasje so bili počesani z obraza, vidimo poraščen obraz, naj bodo to brki ali brada.

Po končani vojni so bile razmere slabe in večina prebivalstva, predvsem na podeželju je živelo v pomanjkanju. To se je odražalo tudi na obleko učiteljev. Učiteljice, ki pa so živele v mestih in so bile premožnejše, so se zgledovale po modi iz evropskih središč. Prevladoval je minimalizem, včasih zasledimo tudi podobnosti z moškimi oblekami.

Slika 8: Povojna obleka učitelja in učiteljice

Vir: www.os-gkarlovcana-djurdjevac.skole.hr

V veljavo so spet prihajale halje. Predvsem so bile uporabne tistim učiteljem, ki so veliko pisali z kredo, da so lahko tako zaščitili svojo obleko. Krila z različnimi vzorci (cvetlice, karo) so bila krajša, segala so čez kolena. Bluze so ostajale bele. Večkrat lahko zasledimo tudi pletene jopice, pa tudi že puloverje različnih barv. Nosile so svilene nogavice in čevlje z nizko peto. H kostimu so poleti nosile bele kvačkane rokavice, pozimi pa volnene, saj so bile toplejše. Pri učiteljicah nikoli ne zasledimo dekoltejev. Večinoma so oblačila menjala vsakega pol leta. Učiteljice so imele svoje šivilje, ki so jim popravile stara oblačila in sešile nova, če ni bilo denarja so si tudi same znale kaj zašiti. Rečemo lahko, da so bile vedno v koraku z modo. Novost so bile nogavice iz najlone, ki so postale pravi modni hit.

Večinoma so nosile krajše, trajno skodrane lase. Nakita še vedno ni moč zaslediti, je bil pa pogost klobuk. Sploh ob nedeljah in praznikih. Še danes včasih vidimo kakšnega učitelja, ki je iz prejšnjih časov navajen in si še vedno nadene haljo, ki so jih učitelji nosili preko oblačil, da se ne bi umazali s kredo. Ampak le redko krat, saj so bile halje popularne bolj v starih časih. Največ so nosili modre in rdeče halje, spodaj pa kakšen kostum in elegantne čevlje s peto (Mestnik, Turk 2011, Kregar, 2012).

4.6 MODNA 60., 70., 80. IN 90. LETA

Šestdeseta leta so znana po zelo kratkih krilih. Barve so bile žive in vpadljive. Tega seveda ne zasledimo v prosveti. Še vedno se pojavljajo halje s kratkimi rokavi in ovratnikom.²

Učiteljice so še vedno najraje oblekle krilo, kljub širšemu pojavu hlač različnih krojev. Zraven krila so imele obute čevlje, ki so bili različnih barv in so imeli majhno peto. Čevlji so bili izdelani iz usnja. Skodrane pričeske so zamenjali bujni volumni. Lasje so bili vseh dolžin, skodrani in ravni. Najbolj modna dolžina je bila do ramen. Lase je okraševala ruta ali širok obroč. Bombažne dokolenke, najlonske nogavice, rute, šali in klobuki ter tudi sončna očala so postala nepogrešljiv modni dodatek. Nakita je bilo bolj malo.

Slika 9: Yarrow School Teachers, 1960-61

Vir: www.yarrowbc.ca

Sedemdeseta leta so prinesla nov modni hit iz Amerike – jeans. Hlače so bile na trapez. Obleko si več niso toliko same šivale, ampak so jih kupovale v trgovinah. Proizvodnja oblačil se je namreč povečala. Ponudba je bila pestrejša. Tudi ekonomski status ljudi se je dvignil, veliko stvari je tako postalo bolj dostopnih. V šolstvu se oblačila niso bistveno spremenila. Učitelji niso več nosili tako formalnih oblek, saj sta bila srajca in hlače različnih barv bolj značilna za sedemdeseta. Obutev je bila nenavadna – nenormalno visoki podplati s še višjo peto, moška obutev je tudi imela debel podplate. V veljavo je prihajalo ličenje, kar je bilo pri ženskah novost. Črtala za oči, maskare, šminke in pudri so postali obvezna oprema vsake ženske.

Slika 10: 1970 Intermediate Teachers

Vir: www.mcgill.ca -

Divje barve in uporaba umetnih materialov so v osemdesetih letih bile v ospredju. Moderne so bile tudi trenirke, navadno so jih učiteljice uporabljale pri športnih dejavnostih in v prostem času. Učiteljice so začele nositi hlače, saj so bile bolj praktične in udobne. Hlače so bile iz bombaža ali pa iz jeansa. Nositi so začele pajkice. Bluze in puloverji pa so imeli podložena ramena, kar je bilo v tem času zelo modno. Začenja se manija nad modnim nakitom, ki je bil zelo raznovrsten od verižic in velikih uhanov. Vendar v Sloveniji je bilo vse do sredine osemdesetih let prepovedano vsakršno izkazovanje verskih simbolov. Danes je drugače, svoboda do veroizpovedi je namreč zajamčena z ustavo.³ Frizure so bile različne, postali so spet moderni kodri.

Slika 11: učitelj v osemdesetih letih (teacher-yearbook-40-years-05 1979/1980)

Vir: www.whudat.de

Devetdeseta leta so bila nadaljevanje osemdesetih. Moderna so bila »vrečasta« oblačila, saj je bilo v ospredju predvsem udobje. Kape s senčnikom so postale zelo popularne. V ospredje je stopil t.i. »grunge« stil – strgane jeans hlače, majice s kontreverznimi napisi in odpeto flanelato srajco, nizki športni copati, daljši neurejeni lasje in poraščen obraz

V ospredje stopijo različni materiali vseh barv, vzorcev. Učitelji so nosili konfekcijske hlače, obuti so bili v udobna obuvala. Tudi ženske so se posluževale pisanih barv. Novost je bila oprijeta majica, ki se je spodaj zapenjala z nekaj gumbki. Učiteljice so sedaj oblečene v kavbojke in majice različnih barv. Priljubljeni so bili tudi bodiji. Obutev je bila raznovrstna. Največ je bilo športne obutve, natikačev in čevljev z visoko peto. Frizure, modni dodatki so bili raznovrstni. Aktualno je bilo pisano ličenje – zelo so izstopale ustnice in veke.

Slika 12: Moda učitelja na začetku devetdesetih let)

[Kindergarten Cop \(1990\) - School daze: Bad teachers in film](#)

Vir: entertainment.ca.msn.com

4.7 OBLEKA UČITELJA DANES

Učitelji se danes oblačijo svobodno, ne veljajo stroga pravila, vendar jim kodeks oblačenja prepoveduje, da prekoračijo mejo dobrega okusa. Učiteljice na naši šoli se oblačijo primerno, ni izzivalnih dekoltejev in prekratkih kril. Še vedno zasledimo največ kavbojk. Obleka je udobna in sproščena. Ob posebnih priložnostih pa se seveda oblečejo elegantno. Vedno bolj prihajajo nazaj v veljavo pajkice iz osemdesetih let, zdaj poimenovane »legice«.

Lasje so prav tako prepuščeni osebni izbiri posameznika. Modne zapovedi se spreminjajo. Modnih dodatkov je ravno tako ogromno. Ure, očala, nakit, pasovi, lasni dodatki ... vsak lahko izbira med nešteto možnostmi.

Vse je torej odvisno od posameznikovega okusa in sloga ter od ekonomskega položaja. Danes nas bombardirajo z reklamami, na pretek imamo izbiro v množičnih trgovskih centrih, internetnih trgovinah. Koliko in kaj nakupovati pa prepuščamo posameznikovi volji in navsezadnje pameti.

Slika 13: Učitelj danes

Vir: www.zurnal24.si

Slika 14: sodobna učiteljica

Vir: www.ventilatorbesed.com

5. PRAKTIČNI DEL: INTERVJUJI

5.1 INTERVJU Z BOŽISLAVO STRELEC

Gospa Božislava Strelec se je rodila leta 1949. Obiskovala je osnovno šolo Markovci in ima na to še vedno lepe spomine.

Kako so se oblačili učitelji nekoč v primerjavi z danes?

Včasih so se oblačili po modi in so imeli pravila. Danes pa se oblačijo, kakor želijo, kakor jim je všeč, ter kakšen je njihov slog.

2. Zakaj prihaja do razlik?

Mislím da od časa, ko sem jaz hodila v šolo in do danes ni preveč velikih sprememb. Bile pa so velike razlike med učenci in učitelji, ker je bil učitelj takrat zelo cenjen poklic in je zaradi tega tudi dosti zaslužil. Učenci pa so živeli na podeželju in so bili kmetje, zato se niso kaj lepo oblačili.

3. Kaj pomeni ekonomski status pri oblačenju?

To nekako pomeni da več zaslužiš lepše si lahko oblečen. Tako kot sem prej povedala razlike med učiteljicami, ki so živele v mestih in učencih, ki so živeli na podeželju in so bili kmetje.

4. Ali ljudje danes na stvari in razmišljanja gledajo drugače?

Mislím, da so današnji učitelji bolj svobodni glede oblačenja in da so danes moderne drugačne stvari kot so bile včasih.

5. Ali so bila oblačila učiteljev v preteklosti skromnejša?

Odkvisno od posameznika in njegovega stila, ker nekateri učitelji so se radi oblačili bolj skromno drugi spet ne. Mislím da ,ni velikih razlik razen, da so učiteljice nosila krila, ki jih danes učiteljice skoraj več ne nosijo.

5.2 POVZETEK INTERVJUJA Z DRAGICO ŽNIDARIČ (UPOKOJENA UČITELJICA)

Gospa Dragica Žnidarič se je rodila leta 1949. Poučevati je začela med letom 1971 in 1972 v OŠ Markovci in sicer kot učiteljica zgodovine in geografije.

Takrat si bili učitelji in učiteljice oblečeni v halje, navadno modre, zelene ali sive barve, saj so zelo pogosto uporabljali kredo. Halje so bile narejene konfekcijsko.

Takrat se razlika med bogatejšimi in revnejšimi ni toliko opazila. Videz takrat ni bil več toliko pomemben kot je bil v preteklosti.

Spominjala se ni ničesar posebnega v zvezi z oblačili v njenem času poučevanja. V našem času pa meni, da je pomembno, da se učitelj in učenec počutita sproščeno med poučevanjem in učenjem. Učitelj se naj svobodno oblači a vse ima določeno mero. Obleče se naj primerno za poučevanje a vseeno ne prestrogo.

5.3 INTERVJU S KAROLINO PIČERKO

Gospa Karolina Pičerkova je na osnovni šoli Markovci poučevala med letom 1970 in 1996.

Kako ste se oblačili kot učiteljica?

Ko sem najprej postala učiteljica, nikdar nisem razmišljala, da bi nosila kakšna uradna oblačila. Ko je ravnatelj pomislil, da bi nosile halje iz blaga, zato da bi si tudi zavarovale svoja osebna oblačila, ker včasih, ko smo delali kaj z kredo si seveda prišel domov, zato so halje tudi prav prišle. Tako pa smo si potem nabavili tudi blago, zelo lepo višnje rdeče. Vem, da sem si spodaj oblekla kakšno bluzo in vse popestrila s kakšnim šalom samo da ni bilo čisto tisto uradno. Potem smo čez čas dobili tudi modre halje in veliko drugih stvari. Drugače pa sem se rada lepo oblačila in tudi dosti ljudi mi je reklo:« Karolina ti pa maš lepi stil!» No v glavnem rada sem nosila kakšen kostimček.

Ste imeli kakšna posebna pravila glede oblačenja?

Jaz sem poučevala pred 40 leti, zato zame ni bilo takšnih strogih pravil. Ta stroga pravila so bila bolj v starih časih. Drugače pa seveda učitelji nismo smeli biti preveč razgaljeni.

Kako so se oblačili učitelji?

Učitelji so bili po navadi oblečeni v suknjič in v kakšne elegantne hlače. Niso se kaj dosti spremenili oblačenja. Mislim, da lahko opazimo veliko podrobnosti. Tako kot učiteljice pa so tudi učitelji morali imeti lase počesane nazaj. Zraven pa so imeli še kakšne elegantne čevlje.

Kaj pa si mislite glede oblačenja današnjih učiteljev?

Jaz mislim, da se današnji učitelji zelo lepo oblačijo. Ampak odvisno je tudi od sloga in od njihove skromnosti. Drugače pa mislim, da imajo današnji učitelji lepi slog.

Ste se v času ko ste poučevali tudi kaj ličili?

Sem se ličila, ker mi je bilo to zelo všeč. Po navadi sem imela namazane ustnice z rdečo barvo. Po navadi pa sem imela namazane tudi nohte, ki so se skladali z mojimi oblačili.

5.4 POVZETEK INTERVJUJA Z UČITELJICO MARIJO PETEK

Gospa Marija Petek se je rodila leta 1955. Poučevati je začela leta 1976 na OŠ Markovci. Je učiteljica matematike.

Gospa učiteljica Petek nam je povedala, da je bil njen obvezni kos garderobe halja, saj si je tako zavarovala obleko pred ostanki krede. Halja je bila v začetku bordo rdeče barve in iz debelejšega blaga. V začetku 80. let so vsi učitelji dobili takšne halje, učitelji športne vzgoje pa trenerko in športne copate. Kasneje je sama hodila v Rogaško Slatino, kjer si je kupovala halje različnih barv od zelene do modre tanjšega materiala. Učiteljica nam je tudi povedala, da je haljo nosila vse do leta 2012, dokler ni dobila bele table in flomastrov. Haljo so nosili učitelji predvsem zato, da bi zaščitili svoja spodnja oblačila, saj je bila obleka narejena iz blaga, ki ga nisi mogel doma sam oprati, ampak si moral svojo obleko odnesti v čistilnico, ki pa je bila v tistem času precej draga. Pod haljo je vedno in še danes nosi daljša krila. Hlače je le oblekla ob kakšnem športnem dnevu. To je bilo nekje nezapisano pravilo. Zelo rada se je tudi oblačila v različne kostume, poleti bolj pisanih barv. Spodaj pa je imela oblečeno kakšno

bluzo ali pa majico. Bluza z kratkimi rokavi so morali vedno segati nekje do komolcev. Ostalo je bilo nemoralno. V razredu ni bila pretirano našminkana, uporabljala je le temno rdečo šminko, ki je bila v tistem času modni hit. Za svečane priložnosti so se učiteljice prav posebej uredile. Prišle so z novo pričesko in tudi naličile so se. Po vprašanju, ki smo ji ga zastavile, kakšne čevlje je nosila, nas je prav prijetno presenetila. Ni nosila čevljev z nizko peto, ampak zelo visoke pete in čevlji so bili zelo vpadljivih barv. Spominja se, da si je na Češkem, ko so bili na izletu, kupila živo rdeče sandale s širokim pluto podplatom. Za današnje mlade učiteljice meni, da so precej svobodne. Morale bi bolj paziti, kaj imajo oblečeno v šolo. Pravi, da bi se morale izogibati zelo ozkim hlačam z nizkim pasom, prekratkim krilom in prevelikim dekoltejem.

6. ZAKLJUČEK

6.1 KRATEK PREGLED OBLAČENJA UČITELJEV IN UČITELJIC SKOZI ČAS

Pomen oblačenja je bil že od nekdaj zelo pomemben. Že v času antičnih Grkov in Rimljanov je bil zunanji videz zelo pomemben, prav tako pa so veljale določene smernice, po katerih so se ljudje oblačili. Za vsako zgodovinsko obdobje, za različne države in celo lokalne skupnosti, za različne priložnosti se ljudje že od nekdaj oblačimo različno. Danes se moda spreminja bistveno hitreje kot se je nekoč, je pa res, da je vanjo vključen marsikateri zgodovinski vidik. Tudi v šolstvu je tako, spremenili so se načini poučevanja, učna snov, pripomočki, prav tako pa način oblačenja – učiteljev in učiteljic in tudi učencev.

Oblačenje učiteljev se je skozi čas zelo spremenilo. Na začetku 20. stoletja so za oblačenje veljali strogi kriteriji. Učiteljice so morale nositi obleke do tal, kar pa se je iz desetletja v desetletje spreminjalo in postajalo manj strogo. Strogi kriteriji so se kasneje iz desetletja v desetletje malce omilili. Včasih so bili učitelji del malo številne skupine izobražencev, njihovo delo je bilo zelo cenjeno in njihov položaj v družbi visok. To se je kazalo tudi na oblačilnem videzu učiteljev, ki so sledili uglašeni meščanski modi. S svojim urejenim videzom so skušali biti tudi vzor učencem, ki so jih spodbujali, naj se skrbno češejo in umivajo. Oblačila učiteljic so bila vedno bolj udobna in praktična. Krila so se počasi krajšala, osvobodile so se steznikov, spodnjih kril in krinolin. V tem času zasledimo tudi nastanek novega tipa obleke, imenovanega kostim. Sestavlja ga do bokov segajoč jopič in dolgo krilo. Zraven je sodila tudi visoko zapeta bluza. Oblačila so bila izdelana pri krojačih in zašita ročno, počasi so prihajala v veljavo tudi tovarniško izdelana oblačila. Zanimivo je, da učiteljice niso nosile hlač, temveč večinoma kostime, halje, bluže, telovnike. Hlač niso nosile zaradi tega, ker jih v Sloveniji še ni bilo.

Ko so pa hlače že prišle k nam, so jih učiteljice seveda nosile. Najprej so imele zelo visoke hlače, v njih pa zatlačeno kakšno barvno jopico z različnim vzorci in barvami. Tudi danes obstajajo visoke hlače, a jih veliko učiteljev ne nosi. Danes so moderne na primer hlače na korenček, ki jih učitelji prav tako ne nosijo. Nosijo kavbojke ali pa kakšne elegantne hlače in drugo.

Učiteljicam danes prav tako ni potrebno nositi do kolen dolgih kril ter visokih pasov. Res pa je, da kril skoraj več ne nosijo. V veliki večini ženske učiteljske populacije opazamo nošenje praktičnih hlač.

Pred in med drugo svetovno vojno so učiteljice nosile kostime, včasih so čez kostim nosile haljo, da bi ga zavarovale pred madeži. Sploh v obdobju krize so večkrat nosile halje, saj je bila obleka tedaj še bolj dragocena. Krila so bila krajša, segala so čez kolena. Pojavili so se tudi vzorci: cvetlični, karirasti ipd. Bluze so ostajale bele. Večkrat lahko zasledimo tudi pletene jopice, pa tudi že puloverje različnih barv. Nosile so svilene nogavice in čevlje z nizko peto. H kostimu so poleti nosile bele kvačkane rokavice, pozimi pa volnene, saj so bile toplejše. Pri učiteljicah nikoli ne zasledimo dekoltejev. Večinoma so oblačila menjala vsakega pol leta. Učiteljice so imele svoje šivilje, ki so jim popravile stara oblačila in sešile nova, če ni bilo denarja so si tudi same znale kaj zašiti. Rečemo lahko, da so bile vedno v koraku z modo. Večinoma so nosile krajše, trajno skodrane lase. Nakita še vedno ni moč zaslediti, je bil pa pogost klobuk. Sploh ob nedeljah in praznikih. Še danes včasih vidimo kakšnega učitelja, ki je iz prejšnjih časov navajen in si še vedno nadene haljo, ki so jih učitelji nosili preko oblačil, da se ne bi umazali s kredo. Ampak le redko krat, saj so bile halje popularne bolj v starih časih. Največ so nosili modre in rdeče halje, spodaj pa kakšen kostum in elegantne čevlje s peto.

V starih časih so bili pri učitelji prav tako zelo popularni elegantni plašči, ki so jih nosili prek ostalih oblačil. Krasili so jih karirasti vzorci, največkrat v rjavi ali pa črni barvi.

Učitelji danes se lahko oblačijo, kakor želijo, seveda primerno za v šolo. Največkrat imajo vsi kakšne kavbojke, srajco, bluzico ali pa navadno majico. Nekatere učiteljice nosijo tudi tunike s pajkicami, včasih kakšne obleke z pisanimi vzorci – odvisno pač od okusa posameznika. Pokažejo se tudi njihovi stili, saj se vsak oblači po svoje, nimajo nobenih posebnih pravil. Seveda pa bi se nam verjetno zdelo smešno, če bi videli učiteljico v prekratkem krilu ali s preglobokim dekoltejem. Če vidimo učitelja, ki je lepo urejen, nam seveda da lep prvi vtis. Čeprav pa jih ne moremo soditi saj so nekateri učitelji umetniki, nekateri športniki,... Učiteljica likovne vzgoje se na primer oblači umetniško z različnimi vzorci, veliko barv, potem učitelj športne vzgoje je največkrat v športnih oblačilih – trenirki in športnih copatih. Torej vsi se oblačijo, kakor se želijo. Ni pa primerno, če je kakšen učitelj preveč razgaljen. Sicer se pri nas to še ni zgodilo, ampak mislim, da ravnatelj tega ne bi dovolil. Seveda pa je

potrebno danes imeti tudi več denarja za boljša in lepša oblačila, za klasična oblačila dragih znamk, bi bilo potrebno odšteti kar lepo vsoto, zato mora verjetno oseba, ki si to lahko privošči imeti še kak drug vir dohodka razen učiteljske plače. Ampak večino krat so učitelji oblečeni športno elegantno in udobno.

Čevlji, ki so jih učiteljice včasih nosile, pa so bili s peto, sicer ne z zelo visoko, ampak s primerno peto. Danes učiteljice nosijo čevlje s peto, ampak prav tako primerno. Največ nosijo balerinke ali pa čevlje s polno peto. Pozimi pa največ nosijo škornje ali pa kakšne superge.

Včasih učitelji niso smeli nositi kratkih hlač ali pa majice brez naramnic. Verjetno učitelji tudi danes ne nosijo kratkih hlač, ampak le poleti največkrat nosijo tričetrtinske hlače ali pa kakšne obleke. Majice na naramnice pa nosijo le, če niso preveč odprte.

Danes marsikatera učiteljica nosi tudi pullover, ki pa jih učiteljice včasih niso dosti nosile. V starih časih pa so imele učiteljice suknjiče, ki jih dostikrat nosijo učiteljice še danes. Včasih pa so imele tudi dolge črtaste obleke, na katerih je bilo veliko gumbov, preko pa samo pas. Niso nosile veliko šalov, ki pa jih učiteljice danes pogosto nosijo, velikokrat vidimo okrasne rute. Podobnost se kaže tudi v tem, da so se včasih učiteljice ličile, čeprav samo po ustnicah. Danes se nekatere učiteljice zelo lepo naličijo, druge se sploh ne ličijo, odvisno od okusa. Včasih so prevladovale močnejše barve, na primer klasična rdeča za ustnice, danes to redko opazimo.

Nekoč učiteljice niso nosile veliko nakita (zapestnice, ogrlice in ure – to je bilo skromno, a iz žlahtnih kovin). Največ so nosile srebrnino. Tudi danes učiteljice nosijo nakit vse vrste, v zadnjem času je moderen pisan nakit, opazamo, da imajo učiteljice rade unikaten ročno izdelan nakit iz različnih materialov. Lase so imele učiteljice nekoč po navadi dolge, lepo negovane in spete. Nosile so tudi kite. Tako kot pri moških, so morali biti počesani strogo z obraza. Danes učiteljice ne nosijo več kit, nosijo čop ali pa večinoma spuščene lase, stroga počesanost je preteklost.

Moški učitelji v šoli, od leta 1900 naprej, so bili oblečeni tradicionalno. Obvezna je bila obleka, po navadi temnejše barve, telovnik, suknjič ter v jesenskem in zimskem času tudi plašč. Suknjiča niso smeli sleči. Učitelj je bil oblečen v belo srajco. Srajce so se pojavljale v različnih izvedbah in krojih. Z ovratnikom, ki je bil na koncih zaobljen ali koničast, t.i. ruski ovratnik, itd. K obleki je spadala tudi kravata, metuljček ali redkeje šal. Obuti so bili usnjene

čevlje. Poleti nižje, pozimi višje. Učitelji so bili skrbno počesani, lahko na prečo, lasje so bili gladko ob glavi, obvezno strogo počesani z obraza. Večina jih je imela tudi brke in brado.

Za obleko so skrbele njihove žene ali gospodinjske pomočnice.

Torej danes učitelji nimajo nobenih pravil, lahko ustvarjajo svoj slog in se oblačijo kot se želijo. Sicer še zasledimo učitelje v klasičnem elegantnem kostimu ali suknjiču, a je to prava redkost. Tudi pričeske so svobodne, niso več strogo počesani. Včasih je bilo to veliko bolj strogo in učitelji so imeli določena pravila, ampak skozi čas se je počasi vse spreminjalo in danes se učitelji lahko oblačijo, kakor se želijo, seveda ne malomarno in šolski okolici primerno. Večinoma prevladujejo kavbojke in kakšna majica ali srajca ter športni in udobni čevlji.

6.2 SKLEP

Oblačila so danes v primerjavi z nekoč predvsem bolj praktična, pa vendar odražajo tudi neko avtoriteto. Z ustreznimi oblačili si lahko učitelj utrdi svojo avtoriteto in hkrati opozarja na resnost svojega poklica. Praktičnost in udobnost je pogosto zaslediti pri učiteljih naravoslovnih predmetov. Večina jih prisega na kombinacijo elegantnega in športnega sloga. Lepo je, če je slog oblačenja skladen s starostjo učitelja in s predmetom, ki ga uči.

Vsaka šola pa bi si sicer lahko oblikovala svoj kodeks oblačenja, a na naši šoli ravnatelj pravi, da to za enkrat ni potrebno, ker se mu zdi, da se učitelji oblačijo primerno.

Nekateri tako menijo, da elegantna oblačila, krilo in visoke pete za v razred niso primerni in da je zaradi narave predmeta potrebno nositi zaščitno haljo – nevarnost kemikalij, krede ... Morda je elegantno oblačenje primernejše za tiste učitelje, ki predvsem sedijo ali se le sprehajajo med učenci in manj pišejo na tablo ali ne delajo poskusov.

Naši profesorji bi se sicer radi oblekli v kvalitetna draga oblačila Mure ali podobnih znamk a opozarjajo na finančno plat elegantnega oblačenja predvsem mlajših učiteljev, ki imajo nizke plače.

Tudi v toplejših mesecih je pomembno, kakšna oblačila učitelji izberejo, saj podrobnosti lahko odločajo o tem, ali so primerna.

Povzamemo lahko, da tako kot je relativen čas, tako se spreminja tudi učiteljeva oprava. Danes imajo učitelji široki spekter izbire oblačil in prav je, da se oblačijo svojemu poklicu primerno.

Glede na predelano literaturo lahko potrdimo prvo hipotezo, da obstajajo precejšnje razlike v stilu oblačenja med učitelji nekoč in danes. Tako kot se spreminja vse drugo se spreminja tudi moda in način oblačenja. Kar se nam je lani zdelo in, je letos lahko že staromodno.

Potrjujemo tudi drugo hipotezo, da je glavni vzroki za razlike v oblačenju učiteljev nekoč in danes so sodoben čas razmišljanja, velika izbira oblačil, svobodomislenost učiteljev, prilagajanje sodobni kulturi in odprtost učitelja za nove stvari. Danes učitelj lahko obleče kar želi, vendar se drži mej, ki so potrebne za ohranitev strokovnosti pri njegovem poklicu.

Tretja hipoteza je tudi potrjena, saj se splošno razmišljanje ljudi se spreminja skladno s časom.

Zadnja hipoteza da, so učitelji bili nekoč oblečeni bolj preprosto in skromno v primerjavi z današnjim časom, ni potrjena. Učitelj je bil vedno cenjen poklic. Kot smo lahko videli skozi časovni prerez oblačenja učiteljev vse od 1900 leta naprej, vidimo, da se je učitelj, vedno imel zmožnosti lepo obleči.

7. VIRI IN LITERATURA

1. Šverc Alenka: Slovensko šolstvo včeraj, danes, jutri. Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport. Ljubljana 2007, str. 7, 33, 34, 35, 47-53.
2. Balkovec Debevc Marjetka: Kaj naj oblečem za v šolo. Ob razstavah o oblačilnem videzu učencev in učiteljev skozi čas. V: Šolska kronika, revija za zgodovino šolstva in vzgoje, letnik 20. Ljubljana 2011, str. 284.
3. Milharčič Hladnik Mirjam: Šolstvo in učiteljice na Slovenskem. Znanstveno in publicistično središče. Ljubljana 1995, str. 18, 19, 32, 33.
4. Barnard Malcolm: Moda kot sporazumevanje. Ljubljana. Založba Sophia. Ljubljana 2005, str. 94
5. Podlogar Alenka: Govorica oblačilne kulture učiteljic v Sloveniji do druge svetovne vojne. V: Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, letnik 2011, str. 402-422.
6. Mestnik Ivanka Turk in Prvenka Petek Marija: Spomini na šolsko modo. V: šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, letnik 20. Ljubljana 2011, str. 538
7. Kregar, Nina. Diplomsko delo: Oblačilna kultura učiteljev in učencev v 20. In 21. Stoletju, Ljubljana, 2012.
8. Aprilska izdaja revije Didakte, letnik 2013

SPLETNI VIRI:

1. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Moda>
2. www.tmakiguchi.org
3. www.samemory.sa.gov.au
4. www.primorske.si/.../Tako-so-se-pred-sto-leti-oblacili-na-Krasu.aspx
5. Vir: <http://www.d.umn.edu/cla/faculty/troufs/Bufalo/PB36.html>
6. <http://placervillerealestateguy.com/2012/09/01/school-in-the-late-1800s-and-early-1900s/>
7. <http://www.etno-muzej.si/sl/spletne-zbirke/album/joza-kozak>
8. <http://www.j31.co.uk/kivpics.htm>
9. www.os-gkarlovcana-djurdjevac.skole.hr
10. www.yarrowbc.ca
11. www.mcgill.ca –

-
12. www.whudat.de
 13. entertainment.ca.msn.com
 14. www.zurnal24.si
 15. www.ventilatorbesed.com